

Styrdokument

Dokumentets namn:

Remissversion- Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism

Diarienummer:

[Diarienummer]

Typ av dokument:

Plan

Version:

1

Beslutad av:

[Benämning/dokumentets namn]

Datum för beslut:

[Datum]

Framtagen av:

Stadskontoret

Organisation/område

Malmö stad

Ansvarig chef:

Nasrin Bigdelou

Uppföljd:

[Datum]

Reviderad av:

[Förnamn Efternamn]

Reviderad:

[Datum]

Ansvarig för uppföljning/revidering:

Kommunstyrelsen

Följs upp:

Inom ramen för ordinarie uppföljning

Remissversion - Plan för Malmö stads arbete mot afrofobi och antisvart rasism

Malmö ska vara en stad för alla. Rasism bidrar till att förstärka ojämlika livsvillkor, ohälsa och riskerar Malmöbornas förtroende för samhället och dess institutioner. Ett flertal rapporter har visat på att Malmö stads arbete mot afrofobi och antisvart rasism behöver stärkas. Det konstateras bland annat i "Kartläggning av Malmö stads arbete mot rasism och homofobi samt rekommendationer för att stärka stadens arbete framåt" (STK-2019-101).

Malmö stad har i enlighet med barnkonventionen (2018:1197) och diskrimineringslagen (2008:567) ett ansvar för att motverka all form av rasism och diskriminering, samt att säkerställa likvärdig service för Malmöborna. Sedan lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196) trädde i kraft, så har kommunen även ett ökat ansvar att säkerställa att det brottsförebyggande arbetet bedrivs effektivt och kunskapsbaserat med målsättningen om att skapa ökad trygghet och minskad brottslighet i staden. Att Malmöborna inte utsätts för rasism,

diskriminering och hatbrott är även en viktig del i stadens arbete för mänskliga rättigheter och Agenda 2030.

Arbetet med Agenda 2030 genomsyras av principen om ickediskriminering och det bärande åtagandet 'Leave no one behind' - att ingen lämnas utanför utvecklingen och att alltid sträva efter att först nå dem som står längst ifrån att få sina rättigheter förverkligade. Förverkligandet av de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för att uppnå de globala målen i Agenda 2030. Genom "Plan för Malmö stads arbete mot afrofobi och antisvart rasism" stärks stadens arbete mot rasismen lokalt.

Planen är framtagen i samverkan med civilsamhället och Malmöbor och utgår från ett intersektionellt angreppssätt med utgångspunkt i Malmö stads "Policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet". I planen ingår fem strategiska arbetsområden som tillsammans ska ses som delar av en helhet i stadens arbete mot afrofobi och antisvart rasism. Alla stadens nämnder och helägda bolag ansvarar tillsammans för genomförandet av planen. Planen gäller under åren 2025 - 2028.

Afrofobi och antisvart rasism – uttryck och konsekvenser

Studier visar på att afrosvenskar missgynnas i samhället och löper stor risk att utsättas för bland annat diskriminering, hatbrott och våld. Enligt forskning så är platser och kontexter är fredade från risken att utsättas för afrofobi och antisvart rasism, vilket innebär att rasismen och dess konsekvenser är ständigt närvarande i många afrosvenskars liv (Hübinette et al. 2014; Länsstyrelsen, 2021; BRÅ, 2022).

Afrofobi och antisvart rasism kan ta sig många olika uttryck och förekommer på såväl individuell som strukturell nivå i samhället. Enligt Brottsförebyggande rådets rapport (BRÅ) "Afrofobiska hatbrott" (2022) är afrofobi det näst vanligaste hatbrottsmotivet efter allmänt rasistiska och främlingsfientliga motiv. Afrofobiska hatbrott präglas av en högre förekomst av våld, där barn och unga är särskilt våldsutsatta. Gärningspersonerna varierar från helt okända personer till personer som offret möter regelbundet, såsom kollegor, klasskamrater och grannar.

Forskning har även visat på afrosvenskar diskrimineras och missgynnas i arbetslivet. I Länsstyrelsens rapport "Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden" (2021) konstateras att det "förefaller som att svarta slår i glastaket och inte kommer lika långt i karriären i konkurrensen med

personer ur den övriga befolkningen, även då afrosvenskar är lika mycket eller mer meriterade för den eftertraktade positionen.” Enligt rapporten präglas den svenska arbetsmarknaden av horisontell och vertikal segregering. Afrosvenskar tenderar att ha lågstatus- och låglöneyrken även i förhållande till utbildningsnivå och svårare att avancera till högre befattningar och lön som motsvarar deras utbildningsnivå.

I Friends-rapporten 2021 framgår att etnicitet var den vanligaste orsaken till trakasserier i skolan. I de fall där barnen hade angett diskrimineringsgrunderna religion eller etnicitet som skäl för kränkningen, så rapporterar fyra gånger fler barn att man även utstått kränkning av vuxen/personal under det senaste året. Att barn utsätts för rasism i skolan av både barn och vuxna framgår även av Rädda barnens rapport ”Vuxna- vad gör dem? Barns röster om rasism i skolan” (2021). Av rapporten framgår att vuxna inte lyssnar, förstår eller tar barns erfarenhet av rasism på tillräckligt stort allvar. Av rapporten framgår att vuxna misslyckas att skydda barn från rasism och från repressalier knutna till när barn själva väljer att ingripa och agera antirasistiskt.

Definition av rasism, afrofobi och antisvart rasism

Afrofobi och antisvart rasism är en form av rasism. Inom forskning finns det många olika definitioner av rasism. Gemensamt för de flesta är att rasism bygger på socialt konstruerade föreställningar om bland annat etnicitet, religiös tillhörighet och ras. Rasism skapar och upprätthåller ojämlikhet mellan människor genom olika medvetna och omedvetna tillvägagångssätt. Rasism är verksam på både individuell- och strukturell nivå.

I Brottsförebyggande rådets rapport ”Afrofobiska hatbrott” (2022) definieras afrofobi som ”en fientlighet som kan omfatta allt från fördomar och negativa attityder till särbehandling och övergrepp mot människor som har sitt ursprung i subsahariska Afrika eller som tillhör den afrikanska diasporan. Ytterst handlar dock afrofobi om rasism som riktas mot människor på grund av deras hudfärg”. Definitionen utgår från forskning av bland annat Hübinette (2014) och Eriksson (2016).

I planen används både begreppet afrofobi och antisvart rasism då båda begreppen är verksamma inom forskning nationellt och internationellt. Begreppet afrofobi har ifrågasatts av vissa till följd av suffixet ”fobi” som kan leda tankarna till enskilda individers irrationella känslor snarare än till processer av diskriminering, exkludering och rasism på samhällets olika

arenor. Därför föredrar vissa begreppet antisvart rasism över begreppet afrofobi.

Malmö stad använder båda begreppen synonymt med utgångspunkt i att de båda syftar till rasism och diskriminering som drabbar personer på basis av hudfärg. Eftersom föreställningar om hudfärg ligger till grund för att personer drabbas av afrofobi och antisvart rasism, så är medvetandegörande om vithetsnormer en viktig del i arbetet mot rasismen.

Begreppet afrosvenskar myntades av Afrosvenskarnas riksförbund i början av 90-talet. Under det senaste decenniet har begreppet fått en bredare användning (Skinner, 2022). Personer som drabbas av afrofobi och antisvart rasism identifierar sig inte nödvändigtvis med begreppet afrosvenskar. Vissa föredrar andra benämningar och andra beskriver sig inte utifrån hudfärg eller ursprung.

Intersektionalitet

Arbetet med planen ska utgå från ett intersektionellt angreppssätt. Intersektionalitet tar hänsyn till hur olika sociala kategorier och maktordningar påverkar och i vissa fall förstärker varandra. Perspektivet innebär att man undersöker hur rasismen kan yttra sig och påverka människor på olika sätt utifrån bland annat kön, religion, etnisk tillhörighet och ålder.

Planen är en del av Malmö stads arbete med mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter är rättigheter som alla människor har bara för att de är människor. Dessa utgår ifrån internationella konventioner som Sverige har skrivit under. Att arbeta mot olika former av rasism är att arbeta för mänskliga rättigheter och allas lika värde. Malmö stad har en Policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Policyn ger vägledning i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna på lokal nivå i Malmö stad och har legat till grund för framtagandet av planen.

Malmö stads arbete mot afrofobi och antisvart rasism utgår ifrån Malmö stads policy för mänskliga rättigheter och är därmed en del av förverkligandet av denna.

Malmö stad arbetar med mänskliga rättigheter utifrån fyra vägledande principer

Policyn för mänskliga rättigheter har fyra vägledande principer som ligger till grund för Malmö stads samtliga verksamheter och ansvarsområden.

Dessa är att:

1. Malmö stad sätter Malmöbon i centrum och säkerställer individens rättigheter i stadens styrning- och verksamhetsuppföljning samt i analyser och beslut.
2. Malmö stad är tillgänglig för alla och verksamhet genomförs med likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande, kvalitet och tillgång.
3. Malmö stad tillvaratar Malmöbornas kunskap och erfarenheter och ger dem möjligheter att ha inflytande i frågor och beslut som påverkar dem.
4. Malmö stad kommunicerar på ett transparent och inkluderande sätt om stadens verksamhet och om Malmöbornas rättigheter och möjligheter att utkräva dem.

De vägledande principerna ska vara en utgångspunkt när kommunen planerar, utför och följer upp sitt ordinarie arbete. I arbetet mot afrofobi och antisvart rasism ska därför de fyra vägledande principerna ligga till grund för arbetet med planens fem strategiska arbetsområden.

Fem strategiska arbetsområden för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism

För att skapa förutsättningar för ett sammanhållet arbete mot afrofobi och antisvart rasism har fem strategiska arbetsområden tagits fram.

De fem strategiska arbetsområdena ska ses som delar av en helhet som alla stadens nämnder och helägda bolag tillsammans arbetar med. Nedan följer en beskrivning av arbetsområdena.

1. Ökad kunskap om afrofobi och antisvart rasism i Malmö

Malmö stad behöver mer kunskap om afrofobi och antisvart rasism i Malmö. Att förstå hur rasismen tar sig uttryck i Malmö är centralt för att kunna arbeta emot den. Kartläggningar, analyser och kompetenshöjande insatser är möjliga sätt att arbeta med arbetsområdet.

Kunskapsinhämtning ska utgå från ett intersektionellt perspektiv med utgångspunkt i Malmöbornas upplevelser och med fördel tas fram i samverkan med forskare på området.

Resultatet av de kartläggningar och analyser som görs gällande afrofobi och antisvart rasism ska tas till vara och beaktas i stadens ordinarie arbete.

2. Dialog och inkludering

Afrofobi och antisvart rasism är ett komplext problem då rasismen verkar på såväl individuell som strukturell nivå. Dialog mellan olika aktörer är därför av största vikt för att förstå och bemöta helheten av problematiken.

I arbetet behöver involvering ske både internt och externt, med såväl myndigheter, universitet och andra relevanta aktörer. Civilsamhälle, trossamfund och Malmöbor ska inkluderas och göras delaktiga i arbetet med planen.

Arbetet kan med fördel kopplas ihop med redan befintliga processer, aktiviteter och samverkansmodeller inom staden.

3. Kraftsamling mot afrofobi och antisvart rasism i samhället i stort

Malmö stad har som offentlig verksamhet ett ansvar att motverka alla former av rasistiska yttringar, samt skapa förutsättningar för ett inkluderande och öppet samhälle på alla de arenor som staden kan påverka. Eftersom afrofobi och antisvart rasism är ett omfattande samhällsproblem är det viktigt att arbeta brett för att motverka rasismen på samhällsnivå. Malmö stad ska göra detta utifrån ett främjande perspektiv där synliggörande, representation och kunskapshöjande insatser ingår. Kunskap om och strategier för civilkurage är en viktig del av detta arbete.

Arbetsätt för att motverka afrofobi och antisvart rasism i samhället i stort ska utvecklas med utgångspunkt i aktuell forskning och med beaktande av hur omvärldsläget kan påverka hur rasismen yttrar sig.

4. Särskilt fokus på målgruppen barn och unga

Malmö stad möter barn och unga i många olika kontexter, bland annat på fritidsaktiviteter och kulturarrangemang, i förskolan och skolan, samt inom socialtjänsten. Dessutom påverkas barn och unga direkt eller indirekt av andra kommunala verksamheter och beslut som exempelvis har en inverkan på familjen eller närområdet som de bor i.

Afrofobi och antisvart rasism drabbar barn och unga. I Brottsförebyggande rådets rapport (2022) konstateras att en stor andel av de som utsätts för afrofobiska hatbrott är barn och unga. I fyra av tio fall av våldsbrott med afrofobiska motiv så var offret yngre än 18 år. Enligt rapporten varierar åldern bland gärningspersonerna, men i nästan en fjärdedel av fallen var personen minderårig. Barn och unga är såldes både offer och förövare i relation till hatbrott med afrofobiska motiv.

Arbetsätt för att motverka afrofobi och antisvart rasism ska utvecklas utifrån ett helhetsperspektiv av hur rasismen påverkar barn och ungas livsvillkor. Arbetet ska integreras i redan pågående arbetsprocesser.

5. Kommunikation av Malmö stads arbete mot afrofobi och antisvart rasism

Intern och extern kommunikation är en viktig del i förändringsarbete och ett redskap för att informera om det arbete som görs inom ramen för planen. Kommunikation av erfarenheter och arbetsätt kan bidra till att sprida medvetenhet om rasismen, förändra attityder och beteenden, samt skapa stöd för åtgärder mot rasism och diskriminering.

Genom en stadsövergripande samverkan inom kommunikation kan erfarenheter och arbetsätt lyftas fram och spridas inom och utanför organisationen.

Ansvar och organisation för arbetet med planen

Planen omfattar Malmö stads samtliga nämnder och helägda bolag. Nedan beskrivs ansvar och organisation för arbetet med planen.

Kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret att fatta beslut om Plan för arbetet mot afrofobi och antisvart rasism. Planen gäller 2025–2028 och kan komma att revideras under innevarande period om behov uppstår.

Kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen ansvar för stöd, samordning och uppföljning av nämndernas och styrelsernas arbete utifrån planen. Kommunstyrelsen följer upp nämnderna och de helägda bolagens arbete med planen inom ramen för den ordinarie uppföljningen.

Nämnder och styrelser:

Alla nämnder och styrelser ansvarar för arbetet med planen samt för att:

- integrera arbetet med planen i ordinarie verksamhet
- att vid behov ta fram och administrera mer detaljerade aktivitetsplaner för arbetet inom ramen för planen i dialog med civilsamhället och Malmöbor.

Referenslista

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) (2022) Afrofobiska hatbrott. Rapport 2022:07.

Ericsson, M. (2016). Historisk forskning om rasism och främlingsfientlighet i Sverige- en analyserande kunskapsöversikt. Stockholm: Forum för levande historia.

Friends (2021) Friendsrapporten 2021.

Hübinette, T., Beshir, S. och Kawesa, V. (2014). Afrofobi. En kunskapsöversikt över afrosvenskars situation i dagens Sverige. Botkyrka: Mångkulturellt centrum.

Länsstyrelsen Stockholm (2021) Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden. Rapport 2021:11.

Rädda barnen (2021) Vuxna- vad gör dem? Barns röster om rasism i skolan.

Skinner, R.T. (2022). Afro-Swedish Renaissance. I: Einhorn, E. Harbison, S. och Huss, M. (Red.) Migration and Multiculturalism i Scandinavia, s. 217-238. University of Wisconsin Press.